

ten uit Hitlers biografie) een sleutelscène. Niet alleen verwijst Brecht hiermee naar een evolutie in het politieke bedrijf dat zich letterlijk vanuit een 'opgezet spel' naar de buitenwereld presenteert; de leugen wordt geënceneerd; maar ook geeft deze scène een kijk op een evolutie in opvattingen m.b.t. het acteren.

Meer dan wie ook had Brecht nl. begrepen dat een mogelijke politieke impact van het theater niet alleen te maken had met een dramaturgie, met hoe teksten geschreven waren, maar ook met een manier van acteren, met hoe met die teksten op een scène werd omgesprongen. Slechts in het samengaan van die twee delen van de theaterpraktijk lag de mogelijkheid een reële invloed op het kijkgedrag van de toeschouwer uit te oefenen. In verschillende geschriften heeft Brecht de uitgangspunten van zijn episch theater of het theater

van de vervreemding getheoretiseerd, zowel op het vlak van de dramaturgie als op dat van de scenische vertaling van die dramaturgie. Brecht verwachtte van zijn acteur(s) dat 'hij op zo'n manier speelt dat men zo duidelijk mogelijk het alternatief ziet, op zo'n manier dat zijn spel nog andere mogelijkheden laat vermoeden, en maar één van de mogelijke varianten is; (...) vastleggen van het niet dit maar dat.' We zijn hier ver van de naturalistische inleving, ver van de zekerheid dat de wereld eenduidig beschrijfbaar is: de wereld is dynamisch, vol van diverse mogelijkheden, en bovenal is hij veranderbaar. Dat zegt de titel van *Arturo Ui*: Hitlers opgang is stuitbaar, een mening die voortkomt uit de overtuiging dat de mens door in te grijpen – door sociale actie dus – in staat is aan de geschiedenis een andere wending te geven.

Het existentialisme

Tijdens en kort na wo II werden in Parijs een reeks theaterteksten gecreëerd van Jean-Paul Sartre en Albert Camus. Alhoewel de impact van deze teksten in de eerste plaats van filosofische aard is – *Les Mouches* of *Le Diable et le Bon Dieu* van Sartre b.v. of *Caligula* van Camus bevatten een directe uiteenzetting van het gedachtegoed van het existentialisme – behandelen zij ook thematieken die rechtstreeks voortvloeien uit het persoonlijke links politieke engagement van de auteurs: in *Les Justes* behandelt Camus het thema van revolutie en terrorisme; in *Les Mains Sales* tekent Sartre in een milieu van communistische militanten het conflict tussen principiële stellingnamen en een door menselijkheid ingegeven flexibiliteit. Hoe baanbrekend hun ideeën ook waren, Camus en vooral Sartre kozen

Het is nieuwe maan en het wordt aanzienlijk frisser - tg Stan / Koen De Waal

